

ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СЕЛА

С.Д. Лучик, к.е.н., доцент, В.Є. Лучик, к.ф.-м.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет

Дана оцінка трансформаційних змін, що відбулись в аграрному секторі економіки, досліджено вплив їх на формування трудового потенціалу села, визначені шляхи досягнення конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва з метою збереження трудового потенціалу села.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні великі (2-4 тис. га) і надвеликі (понад 4 тис. га) сільськогосподарські підприємства становлять 5,9% аграрних підприємств і обробляють понад 12,2 млн. гектарів сільськогосподарських угідь (57,7% від загальної площі). В цих господарствах застосовуються кращі зразки іноземної техніки і прогресивні технології. Однак нові товаровиробники займаються в основному вирощуванням продукції рослинництва, зокрема зернових і зернобобових, які є високорентабельними, активно залучаючи для сільськогосподарських робіт сезонних працівників. Великі аграрні компанії беруть, як правило, землю в оренду на 3-5 років і максимально використовують її, не турбуючись про наслідки такого недбайливого використання. Такий підхід веде до вкрай непропорційного розвитку галузей рослинництва і тваринництва. Тваринництву, яке є трудомісткою галуззю, не приділяється потрібна увага.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічними питанням оцінки сучасних трансформаційних змін в аграрному секторі економіки присвячено праці В.Г. Андрійчука, В.С. Дієсперова, Л.О. Мармуль, В.Я. Месель-Веселяка, П.Т. Саблука, В.В. Скальського, В.Г. Ткаченко, О.М. Шпичака.

Мета дослідження. Метою дослідження є оцінка впливу трансформаційних змін на збереження трудового потенціалу села та визначення шляхів досягнення конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу. Якщо процесу капіталізації в аграрному виробництві не надати державного регулювання, галузі тваринництва загрожує повний занепад. Великі компанії перетворюють аграрне виробництво на власний сировинний придаток. В результаті селяни залишаються без роботи, сільські території – без господарів.

Тому головною умовою відродження і розвитку сільського господарства повинно стати створення необхідних економічних, організаційних і соціальних умов для діяльності таких господарських структур, котрі забезпечать селян роботою і сприятимуть розвитку сільських територій. Це, насамперед, підтримка діяльності закладів освіти, охорони здоров'я і культури; налагодження системи надання послуг населенню – торгівельних, побутових, комунального обслуговування, транспорту й зв'язку; збереження і охорона майна громадських об'єктів тощо.

У сільському господарстві сьогодні працюють різні виробники – підприємства, фермерські і особисті господарства. Їх інтереси не узгоджені, бувають навіть протилежними. Найбільш перспективною формою великотоварного виробництва на селі сьогодні є сільськогосподарська кооперація як добровільне господарське об'єднання вільних, суверенних і рівноправних громадян – володарів майнових паїв. Така форма господарювання здатна забезпечити високомеханізоване, науково забезпечене, ефективне сільськогосподарське виробництво. Цю думку активно підтримує Дієсперов В.С., який вважає, що «сама організована об'єднаною громадою кооперація всієї сільськогосподарської діяльності сприятиме раціональному використанню земельних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів» [1, с. 135].

Сільськогосподарська кооперація у порівнянні з існуючим нині низькотоварним господарюванням має ряд переваг. По-перше, як великотоварне виробництво, кооперація має зовсім інші можливості, ніж фермери, а саме: створювати кредитні спілки, користуватись кредитами, брати участь як акціонери у діяльності агробанків. По-друге, відкривається можливість (включаючи використання лізингу) купувати

нову сільськогосподарську техніку, обладнання для ферм, мінеральні добрива, засоби захисту рослин і тварин. По-третє, сільськогосподарський кооператив здатний на рівних протистояти трейдерам, бути максимально незалежним від них і організувати з іншими кооперативами власну розгалужену систему переробки своєї продукції та збуту на рівні району або області. По-четверте, кооперація є системою висококваліфікованої праці, що дає можливість позбутися прихованого безробіття на селі і надати кожному члену кооперативу правовий захист.

І, на кінець, сільськогосподарський кооператив може виступати повноцінним гарантом нормального функціонування соціокультурної сфери на селі [2, с. 29-30].

Таким чином, за сучасних умов створення великих підприємств добровільна кооперація селян є найбільш ефективним шляхом досягнення високотоварного і конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва, збереження і розвитку трудового потенціалу села. Ще І. Вернадський стверджував, що саме велике підприємницьке виробництво об'єднує продуктивні сили, робить можливим глибший поділ праці, застосування машин, а тому забезпечує більш ефективне господарювання [3, с. 373].

Висновки. Отже, селянські господарства, об'єднані кредитною, виробничою і збутовою кооперацією, найбільш адаптовані до умов сільськогосподарського виробництва й оптимальні за розмірами форми організації праці.

Список використаних джерел

1. Дієсперов В. С. Реформа як засіб активізації трудового потенціалу / В. С. Дієсперов // Економіка АПК. – 2006. – №10. – С.130-135.
2. Андрос Є. Українські селяни: цілковита безвиходь і проблиски надії / Є. Андрос // Освіта і управління. – 2006. – Т.9. – №1. – С.21-31.
3. Українська економічна думка: хрестоматія / [упоряд. С.М. Злупко]. – К.: Знання, 2007. – 694 с.